

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**Hallgatói munkavállalás a
felsőoktatási expanziót követő
években**

***Tanulás melletti munka jellemzői a
Debreceni Egyetemen***

Szócs Andor

Témavezető: Dr. habil Fényes Zsuzsanna
Hajnalka

DEBRECENI EGYETEM

Humán Tudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2021

Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

Az értekezés célkitűzése tágabb értelemben a hallgatói tanulás melletti munkavállalás jellemzőinek vizsgálata egy a hazai felsőoktatás szempontjából jelentős funkciót betöltő felsőoktatási intézményben, a Debreceni Egyetemen. Szűkebb értelemben elsődleges célunk a nappali tagozatos hallgatók rendszeres fizetett munkával kapcsolatos sajátosságainak feltárása (tanulás melletti fizetett munkavállalás előfordulási mértéke szerinti hallgatói ismérvek, munkaérték karakterisztikák, munkavállalási okok, rövidtávon fellelhető lehetséges előnyök), illetve egyes háttértényezők (származási háttér, társadalmi tőke) főbb jellemzőinek és hatásainak elemzése. A hallgatói munkavállalás formális tanulásra gyakorolt esetlegesen negatív hatásait (például a lemorzsolódás) nem vizsgáljuk.

Kutatásunk elsősorban 2010-2012 közötti időszakra vonatkozik, ami több szempontból is mérföldkőnek számít: a gazdasági világválság jelenléte beszűkítette a munkaerőpiac és ezáltal a munkavállalási lehetőségek mozgásterét, ezzel párhuzamosan pedig a hazai felsőoktatási intézmények hallgatói létszáma is, a korábbi jelentős expanzió után stagnálást mutatott. További időszak-specifikumnak tekintjük a hallgatói tanulási és szocializációs környezet részleges átalakulását lokális szinten: a felsőoktatás-politikai döntések következtében a felsőoktatási szolgáltatások export-import mutatói jelentősen emelkedtek (külföldi

hallgatók arányának drasztikus növekedése) a Debreceni Egyetemen is. Nem utolsósorban, a nemzeti felsőoktatási törvényben megjelent a duális képzés fogalma, majd az ehhez kapcsolódó új, gyakorlatorientált felsőoktatási képzési rendszer, ami a vizsgált időszakot követően kibővítette a hallgatói munkavállalás kutathatóságának új irányait. Az a cél vezérelt, hogy pillanatképet nyújtsunk egy válságos időszak hallgatói munkavállalási jellemzőiről, a hallgatók (munka)attitűdjeiről, aktuális egzisztenciális helyzetükről, jövőbeli céljaikról, a jövő munkaerőpiaci aktorainak várható munkaerőpiaci viselkedéséről. Úgy véljük, egy ilyen időszak hallgatói munkavállalási jellemzőinek, illetve a munkavállalás ok-okozati összefüggéseinek és hatásmechanizmusainak feltárása összehasonlítási alapot nyújthat későbbi, hasonló időszak (például Covid-19 által okozott újabb gazdasági válság) hallgatói munkavállalásra irányuló kutatásaihoz is. Célunk, hogy munkánkkal elősegítsük a kutatási terület hazai adaptációját és elterjedését, egyetértve azzal, hogy a tanulás és munka együttjárás mintázatai sokfélék: a hallgatói munkavállalás egyes előnyei lehetnek más vonatkozásban hátrányok, míg hátrányai egyúttal előnyök.

A felsőoktatásban tanuló fiatalok tanulás melletti munkavállalásának kutatása már a huszadik század második felétől helyet kap az oktatáskutatás nemzetközi szakirodalmában. E tekintetben sokáig az amerikai és brit egyetemi campusokon zajló kutatások adták a

mainstream jelleget, több kérdésre is keresve a választ: milyen okok és jellemzők állnak a tanulmányok melletti munkavállalás egyre nagyobb volumenben történő elterjedése mögött, milyen hatást gyakorol a fiatalok tanulmányi eredményességére és közösségi, társadalmi aktivitására (HERI, CHERI kutatások). Az elmúlt évtizedekben a téma kutatása valamelyest túlnőtt az egyetemi kereteken, nemzeti, majd nemzetközi szintű együttműködésekben alapuló kutatási területté válva a fejlett társadalmakban (NCES, OECD kutatások). Napjainkban a hallgatói munkavállalásra irányuló kutatások fókuszja valamelyest átalakulni látszik, a legfőbb kutatási megközelítések között újfajta, munkaerőpiaci szemléletmód kezd kirajzolódni, arra fókuszálva, hogy az oktatási rendszer milyen formában járul hozzá a fiatalok munkaerőpiaci tapasztalatainak növeléséhez a diplomaszerezés során (NCES kutatások), továbbá, hogy a felsőoktatás mennyiben képes a munkaerőpiac szükségleteihez hozzájárulni (OECD kutatások).

A nemzetközi szakirodalmi megközelítések, többnyire két (negatív és pozitív) aspektusból tárgyalják és vonnak le következtetéseket a felsőoktatásban tanuló fiatalok tanulás melletti munkavállalásáról. Egységes elmélet még nem jött létre, aminek okát abban látjuk, hogy egyre közelebb kerülnek a felsőoktatáshoz a munkaerőpiaci igények, ez pedig kutatói és kutatási értelmezési és elemzési feszültségeket generál. Többen kimutatták a tanulás melletti munkavállalás hallgatói

tanulmányi eredményességre és lemorzsolódásra, illetve közösségi aktivitásra gyakorolt negatív hatásait (Dallam & Hoyt; Stern & Nakata; Astin; Tinto; Smith & Taylor; Furr & Elling; Metcalf; Curtis & Williams; Eichorst). Ezzel szemben mások a hallgatói munkavállalás előnyeit emelik ki, amelyek a személyes önkiteljesedést (NCES: *personal fulfillment*), az inkorporált tudást (CHERI: *personal development*) és a későbbi munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő szempontokat sorakoztatnak fel (Pascarella et al.; Lucas & Ralston; Wolbers; Hunt; Curtis & Shani; Smith & Taylor; Quintini; Twenge; Neyt et al.; Pastore & Zimmermann). Az utóbbi évek egyes kutatásai nyomatékosítják a tanulás és munka mintázatainak sokféleségét, kiemelve, hogy e kettő kombinációja azért fontos, hogy az iskolából a munka világába történő átmenet rövidebb és zökkenőmentesebb lehessen a fiatalok körében (Quintini), a fiatalokat a jövő munkaerőpiacával azonosítva (Sanallah).

A fiatalok munkavállalásának egyik legjelentősebb terepe meglátásunk szerint az egyetemi közeg, a „campus-lét”. Az amerikai és nyugat-európai tendenciákhoz hasonlóan valószínűsíthető, hogy Magyarországon is elsősorban egyetemi tanulmányaik során ismerkednek meg a fiatalok a tanulás melletti munkával (Bocsi; Szócs), mások a nem fizetett, önkéntes munka (Fényes & Kiss; Fényes et al.; Pusztai & Fényes; Fényes & Markos) pozitív hozzájárulásaival. Feltételezhető, hogy a hallgatói munkavállalás már a kilencvenes

években megjelent a hazai felsőoktatási intézményekben, erről azonban figyelemreméltóan először az „Ifjúság 2000” kutatás számolt be. Magyarországon tehát csak az ezredfordulón valósult meg először országos szinten olyan átfogó kutatás, amelyből következtetni tudunk az ifjúsági korcsoport általunk vizsgált kohorszára vonatkozó munkavállalási tendenciákra és főbb jellemzőkre („Ifjúság”, „Magyar Ifjúság” kutatás-sorozatok). Az országos kutatási eredmények is arról számolnak be, hogy ez egy folyamatosan növekvő tendencia, ami a felsőoktatásban tanuló fiatalok több mint felét érinti valamilyen formában (Laki et al.; Bauer & Szabó), rendszeres jelleggel ugyanakkor a fiatalok egytizedét (Széll & Nagy). Ezt megerősítik az Észak-alföldi régió ifjúságára vonatkozó egyes kutatások adatai is (Regionális Ifjúsági Stratégia; Szabó & Marián; Szócs). A fiatalok munkával kapcsolatos attitűdjeit is vizsgálta több országos jelentőségű kutatás (Laki et al.; Bauer & Szabó; Medgyesi & Róbert; Altorjai & Róbert, Gázsó; Bene et al.), de regionális felsőoktatás-kutatások is (CHERD-H kutatások). Utóbbiak az Észak-alföldi régióra és a történelmi Partium térség felsőoktatásban tanuló ifjúságára nézve messzemenően meghaladták a hallgatói munkavállalás- és munkaértékek ismérveinek feltárásában az országos kutatások kereteit (Bocsi; Fónai; Szócs). Mindezen részeredmények nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy figyelmünk egy átfogóbb, szélesebb kutatásmódszertani spektrumon nyugvó kutatási meder felé terelődjön,

amelynek keretében nemcsak kvantitatív- de kvalitatív adatokkal is hozzájárulhatunk a fiatalok munkavállalási okainak, szokásainak, jellemzőinek, és az azokra ható háttértényezőknek a feltárására.

Az értekezés létrejöttének egyik indoka azon álláspontunk, miszerint a felsőoktatási rendszer szerepe kulcsfontosságú a fiatalok ezen életszakaszában. Az egyetemi évek a kulturális és társadalmi tőkeszerzés mellett (Kozma; Pusztai) a munkaerőpiacra történő felkészülés időszakát is jelentik a fiatalok számára (Santiago et al.), ami manapság jelentős számú hallgató számára teszi lehetővé a gazdasági tőkeszerzést is. Vélekedésünk szerint a felsőoktatásba történő bekapcsolódással és a tanulás melletti munkavállalással a fiatalok előtt a társadalmi mobilitás intra- és intergenerációs távlatai-, azaz a társadalmi státuszváltozás lehetőségei is megnyílnak. A magas iskolai végzettség (Davies & Rizk; Győri & Balogh; Harmat & Fülöp) és a transzformálható kognitív készségek megszerzése (Hanushek; Hanushek et al.) magasabb foglalkozási presztízzsel és magasabb jövedelemmel párosul, ugyanakkor gyorsabb munkaerőpiaci elhelyezkedéssel is jár (Mincer; Becker; Fazekas; Polónyi; Laky; Liskó; KSH kutatások). Ezen aspektust ugyan kvantitatív kutatásunkban nem tudtuk vizsgálni, de a kvalitatív vizsgálat egyes adatai és a szakirodalmi források hitelt érdemlően alátámasztják.

A felsőoktatási tanulmányok és a munkaerőpiacra való lépés között fellelhetünk egy „szabadon választható

összekötő-híd"-at, a jövedelemszerzéssel párosuló rész munkaidős munkavállalás lehetőségét, amit egy lehetséges mobilitási csatornának tekintünk, amennyiben a hallgató élethelyzete ennek köszönhetően gyökeresen megváltozik az előző élethelyzetéhez képest. Mobilitás (elsősorban intragenerációs), abban az értelemben is, hogy a diplomások, ha végeztek fizetett vagy önkéntes munkát tanulmányaik alatt, hamarabb elhelyezkedhetnek és jobb állást nyerhetnek el, azaz foglalkozási presztízs szempontjából felfelé mobilizálódnak. Megjegyezzük, hogy értekezésünkben elsősorban a hallgatói munkavállalás pozitív hozadékaira hívjuk fel a figyelmet, azokra a pozitív hatásokra, amelyeket a nemzetközi és hazai dokumentumok is megerősítenek: az iskola és a munka világa közötti átmenetet elsősorban az atipikus foglalkoztatási formák, köztük a diákmunka segítik elő leginkább (OECD, KSH). A pozitív hozadékok sorában a jövedelemszerzés aspektusa mellett találjuk a hallgatói munkavállalás önkiteljesedési funkcióját (NCES), a személyes fejlődést és a rövid időn belül történő egyéb megtérülési formákat (CHERI), szülők iránti empátia erősítését (HERI), illetve az emberi kapcsolatok bővítését (OECD). Tisztában vagyunk azzal, hogy a hallgatói munkavállalásnak negatív hozadékai is vannak az egyetemi évek alatt, például a tanulmányi eredményesség vagy a lemorzsolódás kapcsán (Anderson; Gleason; Horn & Malizio; Astin; Tinto; OECD) mégis, ennek az aspektusnak a kutatása véleményünk szerint egy másik értekezés témáját kell képezze.

Egyetértünk azzal, hogy a hallgatók elsődleges feladata a felsőoktatásban a tanulás, ugyanakkor azt is látjuk, hogy a bologna-rendszer által biztosított „tanrend”, az általános társadalmi tendenciák, a munkaerőpiac folyamatos változása és átalakuló igényei, az online-társadalmi tér fejlődése újfajta hallgatói életmód és hallgatói csoportok megjelenését (is) hozta magával. A tanulás mellett rendszeresen vagy alkalmasszerűen munkát vállalók is egy ilyen sajátos csoportot képeznek. Többen (Bean & Metzner; Tinto; Riggert; Pusztai) nem-tradicionális hallgatóknak nevezik azokat a hallgatókat, akik a tanulás mellett egyéb elfoglaltságokkal töltik ki szabadidejüket, jó esetben nemcsak gazdasági tőke (munkavállalás), de kulturális- (tudás és kompetenciaszerzés) és társadalmi tőkeszerzésre (kapcsolatépítés, közösségi aktivitás) fordítják szabadidejük egy részét.

Ezért is fontos vizsgálni több tényezőt a hallgatók nem-tradicionális beruházásának lehetséges pozitív hozadékai kapcsán. Így például érdemes szemügyre venni a hallgatók időperspektíváit (Bocsi), szabadidő eltöltési szokásaikat (Kovács; Murányi; Szabó, Fényes), származási háttérüket, értékvilágukat / attitűdjeiket, jövőképüket (Bocsi; Fónai; Jancsák). Ennélfogva az a meglátásunk, hogy a felsőoktatási intézmények egyre kevésbé várhatják el a hallgatók teljes figyelmének és idejének akadémiai erőfeszítésekre történő szentelését (Riggert et al.) úgy a vizsgált időszakban, mint a jelenben, amikor a duális felsőoktatási képzési paletta egyre

nagyobb térhez jut, mintegy reagálva a munkaerőpiac érzékeny elvárásaira.

Az újszerűséget az adja, hogy Magyarországon a „nem tradicionális” hallgatói lét ezen aspektusa kevésbé vizsgált területnek számít, a Debreceni Egyetem hallgatóira nézve ugyanakkor ebben a kontextusban és mélységben még nem kerültek feltárássra a hallgatói munkavállalás jellemzői. Alapvetően kvantitatív adatokkal vizsgáljuk a jelenséget, ugyanakkor a dolgozatban kvalitatív kutatásaink eredményeit is bemutatjuk, amelyek elsősorban a survey eredmények kiegészítését, az azok által kevésbé, vagy nem mérhető hallgatói munkavállalásra vonatkozó ismérvek megismerését tették lehetővé, mint például a munkavállalási okokat és az ahhoz vezető utak sokszínűségét. Értekezésünk magán hordozza az interdiszciplinaritás jegyeit: az elméleti rész felépítésében és tartalmában neveléstudományi / pedagógiai / szociálpszichológiai szempontokat is tartalmaz, de találkozhatunk szociológiai / közgazdasági szempontokkal is. A neveléstudományi nézőpontot elsősorban az egyetemista lét adja, a szocializációs mintákat és társadalmi tőkét áthagyományozó felsőoktatási intézményi környezet, ami hatással van a hallgatók mindennapjaira.

A következő kérdésekre kerestük a választ: Melyek a tanulás melletti rendszeres és nem rendszeres munkavállalás tendenciái a Debreceni Egyetemen? Milyen munkaérték-típusok rajzolódnak ki a hallgatók

körében, és vannak-e különbségek a munkát vállaló és nem vállaló hallgatók között ebben a vonatkozásban? Milyen a tanulás mellett dolgozó hallgatók közösségi/társadalmi aktivitása, milyen társadalmitőke erőforrások jellemzik őket összevetve a többi hallgatóval? Milyen háttérváltozók hatnak a társadalmi tőketényezők mellett a tanulás melletti munkavállalás esélyére, hogyan befolyásolja a munkavállalást a hallgató társadalmi (kulturális és anyagi) háttere valamint a szülőkhöz való viszony? Mi motiválja a hallgatókat a tanulás melletti munkavégzésre a gazdasági tőkeszerzés mellett, és a társadalmi tőkeszerzés mennyiben erős motiváló tényező? Milyen formában térül meg a hallgatók számára a tanulás melletti munka, a materiális megtérülés mellett kimutathatók-e más megtérülési formák (mint például a tudás- és munkatapasztalat szerzés)? Milyen fontossággal bír a tanulás és a munkavállalás a hallgatók értékrendjében? Minek tekintik a munkavállalást a hallgatók, lehet-e a tanulás melletti munka egyfajta szórakozás, szabadidős tevékenység?

Kutatási témánk interdiszciplináris mivolta indokoltá tette a teoretikus rész sokszínűségét. Az elméleti rész olyan elemekből áll, amelyekkel összefüggésbe hozható a hallgatói munkavállalás, vagy okként, vagy okozatként. Így abban helyet kap az elsősorban szociológiai vonatkozású nemzetközi és hazai társadalmi mobilitási szakirodalom, a többnyire szociálpszichológiai relációkkal bíró attitűd - munkaattitűd elméleti megközelítések, a társadalmi tőke

többdimenziós elméleti kerete, végül pedig a hallgatói tanulás melletti munkavállaláshoz kapcsolódó konkrét szakirodalom.

Az elmélet felépítése a „*hallgatói munkavállaláshoz vezető út-modell*” elképzelésünket tükrözi, amely során a szakirodalom alapján azt valószínűsítjük, hogy a fiatalok a származási háttér (*inputok*) által biztosított szocializációs folyamatokon keresztül adaptálják a különböző viszonyulásokat, kialakulnak attitűdjeik és viselkedési normáik, amelyek hatással vannak a későbbi, középiskolai évek alatti munkavállalásukra is. Úgy véljük, a középiskolai munkatapasztalat elősegíti a munkához kapcsolódó attitűdök részleges kialakulását, és hozzájárul az egyén motivációs, önmegvalósítási igényének kibontakozásához is, ami hatással van az egyetemi tanulmányok alatti munkavállalásra is. A hatások-visszahatások dimenzióiban azonban különleges intézményi szocializációs funkciókkal bír az egyetem, ahol az egyén a magával hozott attitűdjein át, az emberi kapcsolatain keresztül jut el többnyire a tanulás melletti fizetett munkához. A származási / családi háttér, és egyes szocializációs szinterek által kialakult attitűdök hatásai azonban mindvégig érvényesülnek. Meglátásunk szerint a tanulás melletti munkavállalás előfordulása mögött ugyanakkor a társadalmi tőke jelentősége, annak hatásai is kimutathatók, a kimenet (*output*) pedig maga a diplomaszerezés és az intra- és intergenerációs mobilitás lehetőségei.

Alkalmazott módszerek felvázolása

Kutatásunk egyik újszerűsége, hogy egy keresztmetszeti *rétegzett, karokra reprezentatív nagymintás survey* kutatás (*HERD 2012*) Debreceni Egyetemre vonatkozó almintája ($N=1118$) mellett kvalitatív adatfelvételt is végeztünk. Az eredmények statisztikai elemzésével képet kívánunk nyújtani a felsőoktatási expanziót követő évek és a 2008-2012-es gazdasági világválság idején jellemző hallgatói fizetett munkavállalás tendenciáiról. A hipotézisek ellenőrzése kapcsán több módszer alkalmazására került sor (mind kvalitatív, mind pedig kvantitatív módszerek). *A kvantitatív adatokkal* az SPSS adatelemző program segítségével nemcsak gyakoriságokat és kereszttáblákat, de varianciaanalízist, faktoranalízist és regresszióelemzést is készítettünk, hogy minél közelebb kerülhessünk a tanulás mellett végzett munka jellemzőihez, és információt kaphassunk a különböző független háttérváltozók és tőkék hatásairól, hallgatói típusokról, munkaattitűdökről.

A kvalitatív kutatás során figyelembe vettük a korábbi módszertani megfontolásokat (Solt; Heltai & Tarjányi; Szabolcs), de törekedtünk az úgynevezett triangulációs elv megvalósítására is (Flick; Vicsek nyomán). A módszertan újszerűsége abban is rejlik, hogy ezen kutatásunk is longitudinális formában valósult meg, fókuszcsoportos beszélgetések (félíg strukturált kiscsoportos interjúk) megvalósításával, 2012 és 2017 között. A bevont hallgatók többsége rendszeresen

végzett tanulás mellett fizetett munkát. A fókuszcsoporthoz tartozó interjúk megvalósítása során kiemelten figyeltünk a heterogenitásra, éppen ezért egy-egy interjúra többnyire több ismérv mentén eltérő (*nem, kar, szak és évfolyam szerint*) hallgatók lettek felkérve karrier-irodák és ismerősi ajánlások (hólabda módszer) segítségével (összesen 43 fő). Az eltérő érdeklődési kör, életkor és a tanulmányok jellegének különbségei által sokrétűbb információhalmazra tehattünk szert a hallgatói munkavállalás témájában. Az összegyűjtött adatok feldolgozását hagyományos módszerrel (hangfelvételek begépelése, kulcsszavas értelmezés, összefüggések keresése, tematizálás) végeztük el, amit nagyban segített az kutatói szempont, hogy az interjúk személyesen kerültek felvételre.

A kvantitatív elemzés során négy fő hipotézist állítottunk fel:

1. hipotézis: *Feltételezzük, hogy* kimutatható a hallgatói rendszeres és nem rendszeres munkavállalás nemzetközi szinten növekvő tendenciája, és ez a tendencia jelen van a Debreceni Egyetem hallgatói körében is, valamint a munkavállalás jelentősége nő mind az egyén, mind az inter-és intragenerációs mobilitás szempontjából (Wolbers 2003; Pryor és társai 2012; FAL jelentés 2013; Quintini 2015; Sanaullah 2018; Neyt és társai 2018; Pastore-Zimmermann 2019).

Az európai és hazai kutatási jelentések 2008 utolsó negyedétől kezdődően 2011-ig drasztikus

munkaerőpiaci recesszióról számolnak be (OECD; Eurostat; KSH), ami a hallgatói munkavállalásra is kihatott hazai, országos szinten is (Ifjúság 2008 & Ifjúság 2012 kutatások; Regionális Ifjúsági Stratégia: RIS). Az Észak-alföldi régió fiataljainak munkavállalási aránya nagymértékű hasonlóságot mutatott ugyanakkor az országos adatokhoz (RIS) annak ellenére, hogy egyike azon régióknak, ahol hosszú ideje a legtöbb hazai régiótól alacsonyabb a foglalkoztatási ráta. Ebből arra következtethetünk, hogy a régió fiataljainak, így egyetemistáinak munkavállalási hajlandósága a munkaerőpiaci hátrányok ellenére figyelemreméltó. A gazdasági környezet bizonytalansága ellenére tehát arra számítunk, hogy a vizsgált időszakban a hallgatók jelentős része érintett valamilyen formában a hallgatói munkavállalásban, melyen belül a tanév közbeni rendszeres munkavállalás figyelemreméltó arányú.

2. hipotézis: *Feltételezzük, hogy a tanév közben rendszeresen munkát vállaló hallgatók körében fellelhető egy nem anyagi értékek által és egy instrumentálisan (pénz által) motivált hallgatói csoport, akiknek mindennapi szabadidő-eltöltési és egyéb aktivitási szokásai sokszínűek, így a munkaértékek mentén is különbségek állnak fenn a tanév közben rendszeresen munkát vállaló és nem vállaló hallgatók körében.*

A munkaértékvizsgálatok hozzájárulhatnak a munkaerőpiaci adottságok fejlesztéséhez, azáltal, hogy

megismerjük a „jövő munkaerőpiaci szereplőinek” orientációit és elvárásait (Sanallah). Ugyanakkor fontos megjegyeznünk, hogy a hallgatói-lét alatt szerzett munkatapasztalatok többségében még csak elképzeléseket, tapasztalat nélküli elvárásokat tükröznek, kivéve a hallgatók azon csoportját, akik tanév közben rendszeresen végeznek fizetett munkát (Bocsi). Mindezek miatt a munkaértékekben eltérések lehetnek a munkavállalásban érintett és nem érintett hallgatói csoportokban.

3. hipotézis: *Feltételezzük, hogy a tanulás mellett munkát vállaló hallgatók közösségi / társadalmi aktivitása alacsonyabb, mint a többi hallgatóé, ugyanakkor az egyes intézményi társadalmi tőke ismérvek (baráti, hallgatói, oktatói kapcsolatok, bizalom, intézményen belüli aktivitás) magasabb arányban jellemzik a tanév közben, rendszeres fizetett munkában érintett hallgatókat, mint az alkalmasszerűen, vagy fizetett munkát nem végző hallgatókat.*

Hipotézisünkben több kutató hasonló egybefüggő megállapításából indulunk ki (Coleman; Putnam; Pusztai), amely szerint a közösségi / intézményi kötések erősítik a társadalmi tőkét, az intézményi kötés ugyanakkor nemcsak kapcsolatot, de más pozitív hatásokat is okoz. Ezek az intézményi hatások tetten érhetőek a hallgatói szocializáció folyamatában is, amit több regionális felsőoktatáskutatási eredmény is megerősít (Pusztai; Szabó; Bocsi & Ceglédi; Ceglédi). A „hálózatok” (család, barátok, csoporttársak, egyetem

(Campus-ban való lét), egyetemi oktatók, közösségek, bizalom, tagságok, aktivitások) meglátásunk szerint hatással vannak a tanév közben, rendszeresen fizetett munkát vállaló nappali tagozatos hallgatókra, ugyanakkor a hallgatói munkavállalásnak is van mindezekre hatása / visszahatása. Bár Tinto szerint a munkát vállaló hallgató kevésbé integrált, kevesebb egyetemen belüli kapcsolata van, mégis feltételezzük, hogy ez időközben - a bologna folyamat által és az elmúlt két évtized során megváltozott munkaerőpiaci igények, amelyekhez egyre inkább idomulni látszanak a hallgatói attitűdök is (lásd növekvő munkavállalási kedv), - részben vagy egészben megváltozott.

4. hipotézis: *Feltételezzük, hogy a hallgatói tanulás melletti munkavállalás folyamatában az összekötő (bonding) kapcsolatok (kortárs csoport: barátok, hallgatótársak) pozitívan hatnak a hallgatói munkavállalásra, azonban a hallgatói származási háttér egyes adottságai negatív hatnak rá (rossz anyagi helyzet és szülővel való jó kapcsolat), azaz minél rosszabb a hallgató anyagi háttere és minél kevésbé szoros a szülő-gyermek kapcsolat, annál gyakrabban fordul elő a fizetett munkavállalás a hallgatók körében.*

Granovetter nyomán a hallgatói munkavállalás esélye nagyobb azok körében, akiknek több gyenge kötése (ismerős, barát) van, és kisebb azok körében, akiknek szoros erős kötéseik vannak (pl. a szülő-gyermek viszony). Coleman a szülő-gyermek viszonyt és az iskolát övező közösségeket társadalmi tőkének tekinti, ebből

kiindulva feltételezhető, hogy a kevésbé szoros szülő-gyermek kapcsolat összekötő szerepe is lazább, ami kevesebb családi, közös programot feltételez, ezáltal több hallgatói szabadidőt, aminek része lehet a munkavállalás is. Ugyanakkor az önállósodási motiváció is erősebb, ha laza a kapcsolat a szülőkkel, nagyobbá válik az igény az anyagi függetlenségre. A nemzetközi szakirodalom mellett több hazai regionális kutatási eredmény is arról számol be, hogy a hallgatói munkavállalás összefüggésbe hozható az egyes társadalmi tőke jellemzőkkel (Pusztai; Bocsi; Fényes), a kortárs csoport, vagyis a barátok, hallgatótársak pozitív hatása is kimutatható (Kozma; Pusztai). Emellett Curtis & Shani szerint a hallgatói munkavégzés okai többnyire elsősorban az egyéni gazdasági tőke hiányára vezethetőek vissza.

A kvalitatív kutatás során (N=43) a hazai és nemzetközi szakirodalom alapján az alábbi hipotéziseket fogalmaztuk meg:

5. hipotézis: *Feltételezzük, hogy a Debreceni Egyetem hallgatóinak munkamotivációjában a gazdasági tőkeszerzés mellett fontos funkciót tölt be a társadalmi tőkeszerzés igénye is.*

Az oktatás az a terület, ami nemcsak az emberi tőke termelésében, de a társadalmi tőke áthagyományozásában is fontos szerepet játszik, annak egyik színtere (Coleman). A társadalmi tőke a felsőoktatási intézmények pedagógiai munkájának egyfajta hatása, és a társadalmi tőke különböző

formáinak munkára felkészítő, munkaattitűd-formáló szerepe fontos relevanciával bír (Pusztai).

6. hipotézis: *Feltételezzük, hogy a fizetett munkát vállaló hallgatók esetében a munka nemcsak materiális jellegű megtérülése mutatható ki, de egyéb típusú megtérülési formák is kimutathatóak, mint például tudás és munkatapasztalat-szerzés.*

A hallgatók a munkavállalás által inkorporált tudást és képességeket szereznek meg (Smith & Taylor), de mások a későbbi elhelyezkedést elősegítő előny-tényezőként veszi számba. Azok a hallgatók, akiknek kapcsolódott tanulmányaikhoz a munka, az elméleti tudás gyakorlatban történő alkalmazásának előnyeit emelték ki a munkapiac működésének jobb megértése mellett (Curtis & Shani). Ugyanakkor újszerű motivációk is állhatnak mögötte: a munkaerőpiac meglévő munkatapasztalatra építő megváltozott elvárásait a fiatalok is érzékelik, válaszul munkát vállalnak szabadidejük függvényében (Wolbers, Neyt et al.).

7. hipotézis: *Feltételezzük, hogy a fizetett munkát vállaló hallgatók értékrendjében a tanulás és a munka hasonló fontosságú, egymás mellett jól megférő valóságként van jelen.*

Ebben a kérdéskörben a hallgatók munkához való viszonyulása és egyes munkaértékeik feltárása volt a fókuszban, ugyanakkor kísérletet tettünk arra - újszerű módon -, hogy a munka milyen helyet foglal el az életükben néhány másik fontos szempont mellett (család/párkapcsolat, barátok, tanulás, hobbi,

szórakozás). Több kutató szerint a fiatalok számára egyre inkább fontos preferencia, hogy a tanulást a munkával kombinálják. Ugyanakkor, ezáltal is az iskola a munka világa közötti út is hatékonyan lerövidülhet (Quintini, Sanallah).

8. hipotézis: *Feltételezzük, hogy a fizetett munkát vállaló hallgatók számára a munka egyfajta szabadidős tevékenységként is megjelenik, mint a kikapcsolódás, szórakozás egyik formája.*

Egyesek kiemelik, hogy a fiatalok az elmagányosodás elől menekülve különböző hasznos tevékenységeket végeznek iskolai tanulmányaik mellett, ami feltölti őket, ahol közösségben lehetnek másokkal, ennek egyik színtereként említve a munkát, ami nemcsak pénzt, de kapcsolatokat és élményeket is nyújt (Twenge). Mások a megváltozott hallgatói szabadidő-perspektívákról és szokásokról írnak (Veroszta; Gáti-Róbert; Bocsi), ideértve a fizetett munka egyetemi közegben való megjelenését.

Az eredmények tézisszerű felsorolása

A kvantitatív nagyminta négy fő hipotézisének vizsgálata az alábbi eredményeket hozta:

H1: Azt feltételeztük, hogy kimutatható a hallgatói rendszeres és nem rendszeres munkavállalás nemzetközi szinten növekvő tendenciája, és ez a tendencia jelen van a Debreceni Egyetem hallgatói körében is, valamint a

munkavállalás jelentősége nő mind az egyén, mind az inter-és intragenerációs mobilitás szempontjából. A hipotézissel összhangban adataink szerint a Debreceni Egyetem hallgatói körében a tanév közbeni, rendszeres jelleggel végzett fizetett munkavállalás markáns jelenlétet tükröz, a hallgatók több mint felét érinti a hallgatói munkavállalás a vizsgált időszakban, a tanév közbeni és szünidei időt is ideszámítva. A tanév közbeni rendszeres hallgatói munkavállalás is figyelemreméltó arányban van jelen a hallgatók körében, valamelyest meghaladja a 15 százalékos arányt, ami meglátásunk szerint pozitívan járulhat hozzá a hallgatók későbbi inter- és intragenerációs mobilitásához, rövidebbé téve a munkaerőpiacra vezető utat.

A tanulás melletti munka jelentőségével kapcsolatban az egyén szempontjából azt kaptuk, hogy a tanulás melletti rendszeres munkavégzésben érintett hallgatók körében felismerhetőek olyan tényezők és jellemvonások, amelyekből a jövedelemszerzésen túlmutatva egyértelműen következtethetünk önkiteljesedési és karrierépítési motivációs igények meglétére és egy újfajta, szülők iránti empátia alapú hallgatói jellemvonásra. Ennek helytállóságát kvantitatív módszerekkel nem tudtuk hitelt érdemlően alátámasztani, de adatainkból valamelyest következtethetünk mind a motivációs, mind az önkiteljesedési okokra, ugyanakkor az empátia alapú gondolkodásra is.

Eredményeinkből arra is következtethetünk, hogy a munkát vállaló hallgatók tudatosan készülnek a munkaerőpiacra történő belépésre, amit bizonyít a mesterszakos hallgatók felülreprezentáltsága a rendszeres munkavállalásban (minél közelebb van valaki a végzés évéhez annál nagyobb eséllyel dolgozik), a hasonló munkavállalási arányok a költségtérítéses és államilag támogatottak körében (nemcsak a pénz számít, egyfajta tudatosság is megnyilvánul ebben), munka tanulmányokhoz való kapcsolódása (igaz ez viszonylag alacsony mértékű, csupán egyharmad), jövőbeni konkrétabb elhelyezkedési tervek (erre a kvalitatív adatokból következtethetünk).

H2: Azt feltételeztük, hogy mintánkban is fellelhető egy értékorientált és egy instrumentálisan (pénz által) motivált hallgatói csoport. Ez részint helytállónak bizonyult, amit a kvalitatív eredményeink is megerősítenek. Ugyanakkor a keresztábra elemzést és varianciaanalízist követően faktoranalízissel tovább tudtuk finomítani adatainkat, melynek során öt különböző ismérvekkel bíró, a tanulás melletti fizetett munkában tanév közben rendszeresen érintett hallgatói-típust tudtunk beazonosítani:

- * *közösségorientált-humánus*
- * *biztonságorientált-karrierista*
- * *teljesítményorientált-önkiteljesítő*
- * *élményorientált-impreszív*
- * *kényelemorientált-komfortista.*

A hipotézis második felére vonatkozó fontos eredményünk, hogy a huszonhárom munkaértéket mérő változót tekintve csak egy esetben áll fenn statisztikailag szignifikáns különbség a dolgozó és nem dolgozó hallgatók között. Ezt a kivételt csupán a munkahely közelségének igénye képezi: a dolgozó hallgatók számára ez kevésbé fontos szempont, a nem dolgozók számára azonban kiemelten fontos munkaérték. Hipotézisünk tehát csak részben igazolódott, ami mögött vélhetően az áll, hogy a munkához kapcsolódó attitűdökre elsősorban nem a hallgatói munkavállalás tapasztalatai, hanem egy sokkal mélyebb, a származási háttérben gyökerező „korábbi” attitűd, viszonyulás van hatással.

H3: Eredményeink azt mutatják, hogy a tanulás mellett munkát vállaló hallgatók alacsony fokú közösségi aktivitását nem kizárólag a munkavállalás által korlátozott mértékben rendelkezésre álló szabadidő okozza. Ha ez az egy szempont okozná, úgy a teljes mintát sem jellemezné „alacsony” mértékű társadalmi- szabadidős aktivitás. Ettől a szemponttól eltekintve hipotézisünk egyik alapfeltevése (alacsony mértékű közösségi aktivitás) igazolódott. További feltételezésünk - miszerint az egyes intézményi társadalmi tőke ismérvek (baráti, hallgatói, oktatói kapcsolatok, bizalom, intézményen belüli aktivitás) magasabb arányban jellemzik a tanév közben, rendszeres fizetett munkában érintett hallgatókat, mint az alkalmasszerűen, vagy fizetett munkát nem végző hallgatókat – kimutatható volt adatainkon. Bár

a hallgatók egy kisebb hányadát érinti a rendszeres munkavállalás, arányaiban azonban ez a csoport kiterjedtebb kapcsolati hálóval rendelkezik, mint a többiek.

H4: Hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a hallgatói tanulás melletti munkavállalás folyamatában az összekötő (*bonding*) kapcsolatok (kortárs csoport: barátok, hallgatótársak) pozitív hatása mellett a hallgatói származási háttérből fakadó rosszabb anyagi helyzet, és a lazább szülővel való kapcsolat is növeli a rendszeres munkavállalás esélyét. Feltevésünket többváltozós regressziós modell segítségével ellenőriztük. Eredményeink szerint, és hipotézisünknek részben ellentmondva a tanulás melletti munkavállalásra ható tényezők vonatkozásában a kortárs csoport, vagyis a barátok, hallgatótársak szignifikáns pozitív hatása mellett más társadalmi tőke jellemzők, köztük az egyetemi-intézményi integráltság is szignifikáns pozitív összefüggést mutatott a hallgatói munkavállalással. Ugyanakkor a család jó anyagi háttere, a szülők anyagi támogatása és a jobb szülő-gyermek kapcsolat negatív irányú hatással voltak a tanév közbeni rendszeres hallgatói munkavállalásra.

A kvalitatív minta tekintetében az elsősorban kvantitatív adatokra épülő hipotéziseink többnyire igazolódni látszanak:

H5. Azt feltételeztük, hogy a fizetett munkát vállaló hallgatók munkamotivációjában a társadalmi tőke-

szerzés (általános kapcsolatok, bizalmi kapcsolatok) de a kulturálistőke-szerzés (speciális tudásszerzés), valamint a munkatapasztalat-szerzés is fontos szerepet tölt be a gazdaságitőke-szerzés mellett. Ezek a szempontok többnyire egymás kombinációjával jelentek meg válaszaikban: a pénzszerzés és annak különböző felhasználási módjai mellett az emberi kapcsolatok értékét emelték ki. A család, barátok, csoporttársak, egyszóval emberi kapcsolataik fontos szempontot képeznek a munkavállalás létrejöttében is.

H6. *Azt feltételeztük, hogy a fizetett munkát vállaló hallgatók esetében a munka nemcsak materiális jellegű megtérülése mutatható ki, de egyéb típusú megtérülési formák is kimutathatóak. A pénzzel további értékekre tudnak szert tenni (fizetős kulturális, szabadidős, tanulással összefüggő programok), de a tapasztalat és kompetenciaszerzést is kiemelt fontosságuként említik, ami magabiztosságot és jövőképet ad az érintettek számára munkavállalás és emberi kapcsolatok bővítése kapcsán is. A különböző pozitív hozadékok mellett ugyanakkor találtunk olyan hallgatókat is, akiket a tanulás és a munka egyensúlyvesztése jellemez, ennek néhány tipikus példája a félévhalasztás, vizsgaismétlés, évfolyamismétlés.*

H7. *Azt feltételeztük, hogy a fizetett munkát vállaló hallgatók értékrendjében a munka és a tanulás hasonlóan fontos szempont, ami együttjárást mutat a társadalmi tőke-szerzéssel. Összességében azt találtuk, hogy a társadalmi kapcsolatok fontossága dominál,*

emellett a tanulás és a munka jól összeegyeztetett valóságként jelenik meg, amelyek többségében egészséges egyensúlyban vannak egymással.

H8. Azt feltételeztük, hogy a fizetett munkát vállaló hallgatók számára a munka egyfajta szabadidős tevékenységként is megjelenik, mint a kikapcsolódás, szórakozás egyik formája. Az interjúk során gyakran feltűnt, hogy akik heti több órát dolgoznak, azok körében nemcsak rutin a fizetett munka, de a pénzkeresés közben többnyire barátokkal vannak együtt munka közben is, elmondásuk szerint. Egy másik dimenzió vizsgálata során azt találtuk, hogy a munka, a szórakozás és a hobbi egymás mellett helyezkedik el, ami arra enged következtetni, hogy a munkát elsősorban szabadidős tevékenységként kezelik a hallgatók. A munkavállalási motivációk feltárása során is felbukkant a pénz mellett a munka szórakozást nyújtó aspektusa, mint *“jó buli”*.

A kvalitatív elemzés során a hallgatókat hat szempont mentén tipizáltuk, ami alapot képezhet további, elsősorban kvantitatív kutatások megvalósításához:

* jelentős eltérések vannak a *„tanév közbeni (ideértve a tanév közbeni szüneteket is) és nyári diákmunkások”* között.

* a fizetett munkavégzés tanulmányokhoz történő kapcsolódásának igénye alapján megkülönböztethető két csoport, a *kvalitás szempontúak* (akik törekszenek, hogy kapcsolódjon a munka a tanulmányok jellegéhez) és a *materiális szempontú hallgatók* (akik nem törekszenek erre)

* a fizetett munka motivációi kapcsán külön kategóriába sorolhatók a „*gazdaságítóke-gyűjtők és társadalmitőke-bővítők*”.

* a fizetett munkából származó jövedelemfelhasználás kapcsán vannak „*empatikus és hedonista típusú hallgatók*”.

* a fizetett munka és az egyéb hallgatói léthez köthető ismérvek (tanulás, hobbi, emberi kapcsolatok) fontossága alapján jól felismerhetők a „*tanulást munkával jól összehangolók és az útkeresők*”.

* a fizetett munka keresési és megtalálási módja alapján vannak „*recesszív online és domináns offline munkakeresők*”.

A kvalitatív adatok összefoglalásaképpen elmondható, hogy a tanulás mellett munkát vállaló hallgatók tudatosan élik meg a hallgatói létet, szem előtt tartva a közelgő munkaerőpiacra lépés időszakát. Ez a fajta többes tőkeberuházás elmondásaik alapján elsősorban rövidtávú megtérüléseket eredményez, de többen kifejtették reményüket az iránt, hogy a hallgatói-lét alatti áldozathozataluk meg fog térülni a diplomaszertést követően, elsősorban azért, hogy várhatóan gyorsan és gördülékenyen helyezkednek majd el a munkaerőpiacon.

Összefoglalva kutatási eredményeinket, látható, hogy az egyetemisták több mint felére jellemző a tanulás melletti munkavállalás. A nemzetközileg növekvő tendencia

egyre inkább megjelenik Magyarországon, és markánsan jellemzi a Debreceni Egyetemet is. Értekezésünk empirikus részében („*HERD 2012*” *kvantitatív kutatás, kvalitatív kutatás*) számtalan olyan kérdésre választ kaptunk, amelyeket a tanulás melletti munkavállalásban érintett hallgatói csoportra vonatkozóan előzetesen megfogalmaztunk. Megtudtuk, hogy a hallgatók több, mint felét érinti általánosságban a tanulás melletti munkavállalás, de ezen túlmenően részletesen jellemeztünk egy sajátos helyzetben lévő hallgatói csoportot: a tanév közben rendszeresen munkát vállalókat, akik a válaszadók közel egyötödét teszik ki. Feltártuk, hogy ezek a hallgatók többnyire mesterszakosak, akik tudatosan készülnek a munkaerőpiacra, akik a jövedelemszerzés mellett kapcsolati hálójukat, tudásukat, tapasztalataikat kívánják bővíteni. Az adatokból következtethetünk önkiteljesedési és karrierépítési motivációs igények meglétére és egy újfajta, szülők iránti empátia alapú hallgatói jellemvonásra is. Munkához kapcsolódó attitűdjeik tekintetében nem találtunk szignifikáns eltérést a dolgozó és nem dolgozó hallgatók körében, amiből arra következtethetünk, hogy származási háttérükből, korábbi szocializációs színterekből hozott mintáik lehetnek inkább hatással a munkavállalásra. A rendszeresen dolgozók körében ugyanakkor különböző hallgató-típusokat azonosítottunk a munkaértékeik mentén. Származási helyzetük nem determinálja a hallgatókat, ugyanis hasonló arányban dolgoznak a jómódú és

kevésbé jómódú hallgatók is, ellenben a szülőkkal való szoros kapcsolat szignifikánsan negatív hatást mutat a hallgatói munkavállalásra. Társadalmi tőke tekintetében azt találtuk, hogy intézményi hatásokban gyökerező társadalmi tőkeellátottság (baráti, hallgatói, oktatói kapcsolatok, bizalom, intézményen belüli aktivitás) magasabb arányban jellemzi a tanév közben, rendszeres fizetett munkában érintett hallgatókat a nem dolgozókhöz képest. A kortárs csoport, vagyis a barátok, hallgatótársak szignifikáns pozitív hatása mellett több társadalmi tőke jellemző, köztük az egyetemi-intézményi integráltság is szignifikáns pozitív összefüggést mutatnak a hallgatói munkavállalással.

Kutatási eredményeink azt mutatják, hogy az egyetemisták tanulás melletti munkavállalásának témájával érdemes foglalkozni, nemcsak azért, mert a jövő munkaerőpiacát tudjuk általa elővetíteni, de megismerhetjük a származási háttér és szocializációs színterek hatására kialakult attitűdjeiket, munkaattitűdjeiket, amelyek feltételezésünk szerint valamelyest módosulnak a munkatapasztalat szerzése során, igazodva a munkaerőpiaci elvárásokhoz, esetleg finomítva azokat.

Ugyanakkor úgy véljük, a társadalmi tőkeszerzés lehetséges színtérének is tekinthetjük a tanulás melletti munkavállalást, aminek ereje túlmutat a gazdasági tőkeszerzés jól behatárolható funkcióin.

A téma kutatása nemzetközi szinten már jelentősnek számít, hazai szinten többnyire részterületeinek

vizsgálatára vannak tapasztalatok, de a hallgatói munkavállalás folyamatosan növekvő tendenciája nagy valószínűséggel a jelenlegitől elterjedtebbé teszi majd a kutatási területet. Tekintettel arra, hogy a jövő munkaerőpiaca nagyfokú változások elébe néz, az ehhez történő sikeres felkészüléshez lényeges lehet minél több alternatívát biztosítani fiataljaink számára, különös figyelmet fordítva arra, hogy a tanulás és munka egyensúlyban lehessen az egyetemi hallgatók körében.

Álláspontunk szerint a bologna rendszer által biztosított rugalmasan alakítható egyetemi tanrend többnyire képes elősegíteni a hallgatói tanulás melletti fizetett munkavállalást, emellett azonban a felsőoktatási intézmény - regionális / lokális munkaerőpiac kapcsolatát is érdemes lehet tovább erősíteni, és olyan csatornákat kialakítani, amelyek a munkaerőpiac keresleti és kínálati adottságait egyre inkább figyelembe veszik. Ebben a folyamatban jelentős segítséget nyújthat a duális felsőoktatási képzések további elterjedése. Atipikus foglalkoztatási formáról lévén szó, a kereslet és a kínálat keresztmetszeti pontja, azaz a hallgatói létben gyökerező kötelezettségek munkaerőpiac adottságaival történő összehangolása kihívásokat biztosító, de fontos jövőbemutató törekvés lehetne oktatáspolitikai aspektusból. Az egyetemi - és nem egyetemi karrierrodák magas szintű szolgáltatás nyújtását tovább erősíthetné a diákmunka tanulmányokhoz való kapcsolódásának intenzívebb intézményi elősegítése. További jövőbeni hozadékot látunk a diákmunka-kínálat

minőségének továbbfejlesztésében és a hátrányos helyzetben lévő hallgatókra történő egyre nagyobb odafigyelésben.

Neveléstudományi szempontból úgy véljük, az egyetemi évek során végzett rendszeres hallgatói fizetett munka sok esetben negatív hatással van a tanulmányokra, csökkenti a hallgatói eredményességet, egyes esetekben akár lemorzsolódáshoz és az iskolaelhagyáshoz is vezethet. A hallgatói munkavállalás és a tanulmányok egyensúlyban tartását, annak intézmény általi elősegítését rendkívül fontos szempontnak tartjuk. Mivel a fiatalok jelentik a munkaerőpiac közeljövőjét, ezért a negatív hatások minimalizálása mellett fontos lehet szorgalmazni az iskolából a munka világába történő átmenet hatékonyságát növelő diákmunka elterjedését a Debreceni Egyetemen is, tekintettel arra, hogy a későbbi munkaerőpiaci státusz-szerzés folyamatában a hallgatói munkavállalásra egyértelműen, pozitív hatása van. Bízunk abban, hogy értekezésünk kulcsszereplői, a felsőoktatási tanulmányaik mellett elsősorban rendszeres jelleggel fizetett munkát vállaló hallgatók diplomát szerezve, a munkaerőpiacra kilépve, egyetemi tanulmányaik alatt befektetett erőforrásaik, szerzett tudásuk, illetve munkaerőpiaci tapasztalataik rövid időn belül megtérülnek.

Nyilvántartási szám: DEENK/171/2021.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Szócs Andor

Doktori Iskola: Humán Tudományok Doktori Iskola

MTMT azonosító: 10038945

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű könyvrészletek (7)

- 1. Szócs, A.:** Hallgatói munkavállalás és intézményi társadalmi tőke hatások.
In: Módszertani újítások és kutatások a szakképzés és a felsőoktatás területén : X. Trefort Ágoston Szakképzés- és Felsőoktatás-pedagógiai Konferencia Tanulmánykötet. Szerk.: Simonics István, Holik Ildikó, Tomory Ibolya, Óbuda University, Budapest, 306-322, 2021. ISBN: 9789634492399
- 2. Hamvas, L., Szócs, A.:** Hajdú-Bihar megyei kisvárosi fiatalok élethelyzetei és jövőképei.
In: Kisvárosi fiatalok, kisebbségek, új sebezhetőségek. Szerk.: Jancsák Csaba, Krémer András, Belvedere Meridionale, Szeged, 85-98, 2016. ISBN: 9789638708489
- 3. Szócs, A.:** Aktív fiatalok a munkaerőpiacon.
In: Racionálisan lázadó hallgatók II.. Szerk.: Szabó Andrea, Belvedere Meridionale, Budapest ; Szeged, 252-260, 2014. ISBN: 9786155372100
- 4. Szócs, A.:** Dolgozva tanulni, tanulva dolgozni - társadalmi tőke-hatások a partiumi hallgatók körében.
In: Határtalan oktatáskutatás: Tanulmányok a 75 éves Kozma Tamás tiszteletére. Szerk.: Ceglédi Tímea, Gál Attila, Nagy Zoltán, Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ, Debrecen, 229-242, 2014, (Régió és oktatás, ISSN 2064-6046 ; 9.) ISBN: 9789630891462
- 5. Szócs, A.:** Teher alatt nő a pálma.
In: Campus-lét a Debreceni Egyetemen. Szerk.: Fényes Hajnalka, Szabó Ildikó, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 159-182, 2014. ISBN: 9789633184592
- 6. Györgyi, Z., Birinyi, M., Szócs, A.:** A szakmai képzés regionális vetületei.
In: Iskola a társadalmi térben és időben 2011-2012. Szerk.: Andl Helga, Molnár-Kovács Zsófia, PTE "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Isk., Pécs, 211-222, 2013, (ISSN 2062-1558)
- 7. Szócs, A.:** Munkaviszony és viszony a munkához - hallgatók a Debreceni Egyetemen.
In: Felsőoktatás és munkaerőpiac: Eseményektől a kompetenciák felé. Szerk.: Darvai Tibor, SETUP : Belvedere Meridionale, Szeged, 87-124, 2013. ISBN: 9789630860642

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészletek (2)

8. Györgyi, Z., Kaminska, A., Márkus, Z., Prucnal, M., Pulak, I., **Szöcs, A.**: Paralellism and differences in recruitment for teacher training in Hungary and Poland.
In: Comparative Research on Teacher Education. Eds.: Pusztai Gabriella, Engler Ágnes, Verbum, Ružomberok, 97-105, 2014. ISBN: 9788056101223
9. **Szöcs, A.**, Birinyi, M.: Investing in the future - the connections between learning and work.
In: Higher Education in the Romania-Hungary Cross-Border Cooperation Area. Eds.: Kozma Tamás, Bernáth Krisztina, Partium Press & Center for Higher Education Research and Development, Oradea; Debrecen, 153-169, 2012. ISBN: 9786068156415

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (1)

10. **Szöcs, A.**, Hamvas, L.: Alternatives of how to prepare for the future labor market.
Metszetek. 4, 146-160, 2015. EISSN: 2063-6415.
DOI: <http://dx.doi.org/10.18392/metsz/2015/4/8>

Egyéb folyóiratközlemények (1)

11. Tomusk, V., ford. Báily, C., Birinyi, M., **Szöcs, A.**, Zoller, K.: Az egyetem és az európai integráció: Gellner, Wittgenstein és Malinowski esete a Bologna-folyamattal.
Educatio. 20 (4), 472-481, 2011. ISSN: 1216-3384.

Magyar nyelvű konferencia közlemények (1)

12. **Szöcs, A.**: A társadalmi mobilitás inter-, és intragenerációs megvalósulásának jellemzői egy szociális szakellátó intézmény vizsgálata tükrében.
In: V. Nyíregyházi (PhD/DLA) Doktorandusz Konferencia Előadásainak Közleménye. Szerk.: Kerekes Benedek, Gát György, Nyíregyházi Főiskola Tudományos Tanácsa, Nyíregyháza, 110-115, 2012. ISBN: 97896399099

Magyar nyelvű absztrakt kiadványok (11)

13. **Szöcs, A.**: Egyetemisták vallásossággal összefüggő egyes jellemzői.
In: Átmentek : A globális és helyi kultúrák határán : Absztraktok. Szerk.: Szirmai Éva, Hevesi Tímea, Urbanik Tímea, Szegedi Tudományegyetem, Szeged, 37, 2021. ISBN: 9786155946318
14. **Szöcs, A.**: Hallgatói munkavállalás és jövőtervek a Partiumi Keresztény Egyetemen
In: A társadalomtudományok harminc éve a Partiumban. Szerk.: Pásztor Rita, Székely Levente, Partium Kiadó, Nagyvárad, 17, 2021. ISBN: 9786069673133
15. **Szöcs, A.**: Középiskolások és a diákmunka.
In: XVII. Országos Neveléstudományi Konferencia: Program és absztrakt kötet. Szerk.: Kerülő Judit, Jenei Teréz, Gyarmati Imre, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság; Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza, 83, 2017. ISBN: 9789635088638

16. **Szőcs, A.**: Vállalkozói hajlandóság és tanulás melletti munkavégzés a Partiumi Keresztény Egyetemen.
In: A tanulás és nevelés interdiszciplináris megközelítése XVI. Országos Neveléstudományi Konferencia : Program és absztraktkötet. Szerk.: Zsolnai Anikó, Kasik László, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság; SZTE Neveléstudományi Intézet, Szeged, 163, 2016. ISBN: 9789633065136
17. **Szőcs, A.**: "Klassz klaszter!?" - Munkát vállaló hallgatók a Debreceni Egyetemen.
In: Doktorandusz Konferencia : Absztraktfüzet, Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola, Debrecen, 18, 2015.
18. **Szőcs, A.**: Kvalitatív adatok az egyetemi hallgatók tanulás melletti munkakeresési szokásairól.
In: Pedagógusok, tanulók, iskolák : az értékformálás, az értékközvetítés és az értékeremtés világa : tartalmi összefoglalók. Szerk.: Tóth Péter, Holik Ildikó, Tordai Zita, Óbudai Egyetem, Budapest, 90, 2015. ISBN: 9786155460531
19. **Szőcs, A.**: Aktív fiatalok a munkaerőpiacon - A Partium példája.
In: XIV. Országos Neveléstudományi Konferencia. Oktatás és nevelés - gyakorlat és tudomány: tartalmi összefoglalók. Szerk.: Buda András, Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézete, Debrecen, 85, 2014. ISBN: 9789634737421
20. **Szőcs, A.**: "Nyolc óra munka..." - hallgatói munkaaittűdők a Debreceni Egyetemen.
In: HuCER 2013 Konferencia : HERA Absztraktkötet, Hungarian Educational Research Association (HERA), Debrecen, 58, 2013.
21. **Szőcs, A.**: Hallgatói munkaaittűdők és tanulás melletti munka jellemzői a Partiumi régió felsőoktatási intézményeiben.
In: Változó életformák - régi és új tanulási környezetek : Absztraktkötet. Szerk.: Bárdos Jenő, Kis-Tóth Lajos, Racsko Réka, Liceum K., Eger, 121, 2013. ISBN: 9786155250323
22. Birinyi, M., **Szőcs, A.**: A szakképzés értelmezése a nemzetközi regionális vizsgálatoknál.
In: A munka és nevelés világa a tudományban : XII. Országos Neveléstudományi Konferencia. Szerk.: Benedek András, Tóth Péter, Vedovatti Aniló, Közoktatási Vezetők Képzéséért Oktatási és Nevelésfejlesztési Alapítvány, Miskolc, 173, 2012. ISBN: 9789638911087
23. Györgyi, Z., Birinyi, M., **Szőcs, A.**: A szakmai képzés regionális vetülete.
In: Iskola a társadalmi térben és időben III. : nemzetközi tudományos konferencia absztraktkötet. Szerk.: Andl Helga, Molnár-Kovács Zsófia, PTE "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs, 59, 2012. ISBN: 9789636424640

További közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (1)

24. **Szőcs, A.:** Vallások és a természet iránti felelősségünk: a kereszténység és az iszlám.
Athanasiana. 31, 217-224, 2010. ISSN: 1219-9915.

Magyar nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (3)

25. **Szőcs, A.:** A II. vatikáni zsinat jelentősége és hatásai.
Kereszt. Szó. 29 (3), 1-4, 2018. ISSN: 1220-630X.
26. **Szőcs, A.:** Csikszentdomokos a történelemben.
Kereszt. szó. 29 (1), 1-3, 2018. ISSN: 1220-630X.
27. **Szőcs, A.:** A jó katekéta.
Kereszt. szó. 28 (10), 1-2, 2017. ISSN: 1220-630X.

Idegen nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (1)

28. **Szőcs, A.:** Gabriella Pusztai and Ágnes Lukács (eds): Közösségteremtők - tisztelgés a magyar vallásszociológusok nagy nemzedéke előtt = Creators of Communities: tribute to the great generation of Hungarian sociologists of religion).
Act. Univ. Sapientiae Soc. Anal. 5 (2), 211-214, 2015. ISSN: 2069-7449.

A DEENK a Jelölt által az IDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománytermetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2021.04.08.

